

АНАЛІЗ ТА РОЗРОБКА СХЕМИ СЕРТИФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Біла М.М.

Севастопольський національний університет ядерної енергії та промисловості, м. Севастополь, Україна

В роботі проведено аналіз схем сертифікації послуг та розроблені схеми (модулі) сертифікації науково-педагогічних працівників. Визначено показники підтвердження відповідності науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: схема сертифікації, показник підтвердження відповідності.

Постановка задачі

В даний час на території України проводиться сертифікація персоналу в області неруйнуючого контролю і в області управління якістю. Сертифікація фахівців з неруйнуючого контролю проводиться по методах неруйнуючого контролю і в основному направлена на виконання неруйнуючого контролю об'єктів підвищеної небезпеки.

Сертифікація персоналу в області управління якістю проводиться з метою офіційного підтвердження його компетентності (кваліфікації, теоретичної і практичної підготовки).

Тобто, сертифікація персоналу в даний час не охоплює сферу діяльності науково-педагогічних працівників вузів, а направлена на сертифікацію фахівців для виробничої діяльності.

Отже, доцільно розробити схеми сертифікації науково-педагогічних працівників (НПП) вузів і порядок проведення сертифікаційних робіт в даній сфері.

Основна частина

Сертифікація проводиться по встановлених в системі сертифікації схемах. Схема сертифікації це певна сукупність дій, що офіційно приймається як доказ відповідності при підтвердженні відповідності [1, 2]. З метою визначення схем сертифікації НПП необхідно провести аналіз схем сертифікації послуг, оскільки процес надання послуг є невід'ємною частиною від виконавця і споживача. При сертифікації освітніх послуг доцільно враховувати постійну взаємодію НПП і споживачів даної послуги.

Схеми сертифікації відносяться як до послуг, так і до робіт. Вони включають:

- оцінку виконання роботи або надання послуги;
- перевірку результатів проведеної роботи або наданої послуги;
- інспекційний контроль за сертифікованими роботами і послугами.

Дії, які здійснюють експерти відповідного органу з сертифікації у рамках цих три складових схеми, представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Схеми сертифікації послуг (робіт)

Номер схеми	Оцінка виконання робіт і надання послуг	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Інспекційний контроль сертифікованих робіт і послуг
1	Оцінка майстерності виконавця робіт і послуг	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Контроль майстерності виконавця робіт і послуг
2	Оцінка процесу виконання робіт і надання послуг	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Контроль процесу виконання робіт і надання послуг
3	Аналіз стану виробництва	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Контроль стану виробництва
4	Оцінка організації (підприємства)	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Контроль відповідності встановленим вимогам
5	Оцінка системи якості	Перевірка (випробування) результатів робіт і послуг	Контроль системи якості

Схема 1 передбачає [2]:

- оцінку майстерності виконавця робіт і послуг;
- перевірку результатів робіт і послуг;
- контроль майстерності виконавця робіт і послуг.

Її застосовують для робіт і послуг, якість і безпека яких обумовлені майстерністю виконавця.

Схема 2 передбачає:

- оцінку процесу виконання робіт, надання послуг;
- перевірку результатів робіт і послуг;
- інспекційний контроль процесу виконання робіт, надання послуг.

Процес оцінюють по оснащеності обладнанням, інструментами, засобами вимірювань, приміщеннями, матеріалами і т.д.; по безпеці і стабільності; по професійній компетентності виконавців робіт і послуг і т.д. Цю схему застосовують для робіт і послуг, якість і безпека яких обумовлені стабільністю процесу виконання робіт і надання послуг.

Схема 3 передбачає:

- аналіз стану виробництва;
- перевірку результатів робіт і послуг;
- інспекційний контроль стану виробництва.

Вона застосовується при сертифікації виробничих послуг.

Схема 4 передбачає:

- оцінку підприємства – виконавця робіт і послуг – на відповідність встановленим вимогам державних стандартів;
- перевірку результатів робіт і послуг;
- інспекційний контроль відповідності встановленим вимогам.

Підсумком сертифікації по схемі 4 може бути надання підприємству певної категорії.

Схема 5 передбачає:

- оцінку системи якості;
- перевірку результатів робіт і послуг;
- інспекційний контроль системи якості.

Оцінку систем якості проводить експерт по сертифікації систем якості відповідно до нормативних документів.

Схему 5 застосовують при сертифікації потенційно небезпечних робіт і послуг.

Для сертифікації нематеріальних послуг, як правило, застосовують наступні види робіт: сертифікацію підприємства в цілому і наступний інспекційний контроль; сертифікацію системи забезпечення якості обслуговування і наступний інспекційний контроль за її роботою.

Аналізуючи схеми сертифікації послуг, можна відзначити деякі властиві послугам особливості, що впливають на організацію їх сертифікації:

- об'єктом послуги може бути сама людина, а її майнове право визначає неможливість проведення випробувань;

- безпосередній контакт виконавця і споживача послуги вимагає оцінки майстерності виконавця з урахуванням етики спілкування і місцевих переваг, що склалися;

- експерт за оцінкою послуги у ряді випадків повинен бути присутнім при її наданні, тому що надання послуги і її споживання можуть здійснюватися одночасно;

- деякі характеристики послуг безпосередньо залежать від особливостей регіону, в якому вони пропонуються.

У роботі [3] представлена схема сертифікації освітніх послуг що включає:

- оцінку майстерності виконавця послуг;
- оцінку процесу надання послуг;
- сертифікацію системи якості;
- вибірково (повну) перевірку результату послуги;
- атестацію або сертифікацію персоналу;
- оцінку інформативного забезпечення;
- інспекційний контроль.

У дану схему сертифікації освітніх послуг входить доказ відповідності – сертифікація персоналу, але не розкривається процедура, вимоги і показники до сертифікації НПП.

З аналізу схем сертифікації можна зробити висновок, що в схему сертифікації НПП можуть входити наступні процедури доказів відповідності НПП:

- майстерність виконавця робіт;
- якість процесу надання освітньої послуги НПП;
- інспекційний контроль.

Дані докази відповідності враховують тільки оцінку одного виду діяльності НПП, а саме учбову роботу. Крім того, необхідно оцінити такі сторони діяльності НПП, як: методична, наукова і організаційна роботи. Тому доцільна комбінація схем сертифікації послуг 1 і 2:

- оцінка майстерності НПП в процесі надання освітніх послуг;
- вибірково перевірка методичної, наукової і організаційної робіт;
- інспекційний контроль.

Інспекційний контроль за діяльністю НПП, які отримали сертифікат компетентності, здійснюється експертом або групою експертів органу з сертифікації. Його метою є встановлення відповідності НПП підтвердженням вимогам. Форма контролю практично повторює перші два блоки схеми:

оцінювання майстерності НПП у процесі надання освітніх послуг; вибіркова перевірка методичної, наукової та організаційної роботи.

Враховуючи проведені дослідження розроблена схема сертифікації НПП (таблиця 2) з урахуванням категорії НПП (наприклад, наявність у НПП наукового ступеня і вченого звання) і прив'язки видів підтвердження відповідності до ППВ.

Таблиця 2. Розроблена схема сертифікації НПП

№ Схеми	Категорії НПП, що мають науковий ступінь, вчене звання	Види підтвердження відповідності НПП і їх ППВ			
		Оцінка майстерності НПП в процесі надання освітніх послуг	Вибіркова перевірка методичної, наукової і організаційної робіт НПП	Інспекційний контроль (ІК)	
				Періоді- чність ІК	Термін дії сертифікату компетентності НПП
1	Доктор наук, професор	ППВ: 1.1.1 – 1.1.4; 1.2.1; 1.2.3; 1.3.1; 1.3.2; 2.2.1; 2.2.2; 2.3.1; 2.3.2; 4.1.4	ППВ: 3.1.1 – 3.1.3; 3.2.1 – 3.2.3; 3.3.1; 3.3.2; 3.4.1; 3.4.2	1 раз на рік	до 5 років
2	Кандидат наук, доцент (старший науковий співробітник)	ППВ: 1.1.1 – 1.1.4; 1.2.1; 1.2.3; 1.3.1; 1.3.2; 2.2.1; 2.2.2; 2.3.1; 2.3.2; 4.1.3; 4.1.4	ППВ: 3.1.1 – 3.1.3; 3.2.1 – 3.2.3; 3.3.1 – 3.3.3; 3.4.1; 3.4.2	1 раз на рік	до 5 років
3	Не має науковий ступінь, вчене звання, але педагогічний стаж більше 10 років	ППВ: 1.1.1; 1.1.2; 1.2.1; 1.2.3; 1.3.1 – 1.3.3; 2.1.1; 2.1.2; 2.2.1; 2.2.2; 2.3.1 – 2.3.3; 4.1.1; 4.1.3; 4.1.4	ППВ: 3.1.1 – 3.1.3; 3.2.1 – 3.2.4; 3.3.2 – 3.3.4; 3.4.1; 3.4.2	1 раз на рік	до 4 років
4	Не має науковий ступінь, вчене звання, але педагогічний стаж від 5 років до 10 років	ППВ: 1.1.1; 1.1.2; 1.2.1; 1.2.3; 1.2.4; 1.3.1 – 1.3.3; 2.1.1 – 2.1.3; 2.2.1; 2.2.2; 2.3.1 – 2.3.4; 4.1.1 – 4.1.4	ППВ: 3.1.1; 3.1.2; 3.2.1 – 3.2.4; 3.3.3; 3.3.4; 3.4.3; 3.4.4	2 разів на рік	до 3 років
5	Не має науковий ступінь, вчене звання, але педагогічний стаж до 5 років	ППВ: 1.1.1; 1.1.2; 1.2.1 – 1.2.4; 1.3.1 – 1.3.4; 2.1.1 – 2.1.5; 2.2.1; 2.2.2; 2.3.1 – 2.3.6; 4.1.1 – 4.1.4	ППВ: 3.1.1; 3.1.2; 3.2.1 – 3.2.4; 3.3.3; 3.3.4; 3.4.3; 3.4.4	2 разів на рік	до 2 років

Використовувані в таблиці 2 позначення ППВ НПП представлені в класифікації ППВ НПП (таблиця 3).

Таблиця 3. Класифікація ППВ НПП

Інтегральний ППВ	Комплексний ППВ	Груповий ППВ	Одиничний ППВ	
Відповідність НПП	1 Професійні якості	1.1 Кваліфікація	1.1.1 Стаж педагогічної діяльності	
			1.1.2 Досвід роботи на підприємстві	
			1.1.3 Наявність вченого ступеня	
			1.1.4 Наявність вченого звання	
		1.2 Методичний рівень проведення заняття	1.2.1 Методичне забезпечення	
			1.2.2 Ясність і простота викладення матеріалу. Чіткість і грамотність мови	
			1.2.3 Застосування нових форм і методів навчання	
			1.2.4 Переконливість, доказовість та аргументованість викладення	
		1.3 Науковий рівень проведення заняття	1.3.1 Вільне володіння учбовим матеріалом	
			1.3.2 Відповідність сучасному стану науки	
			1.3.3 Інформаційна насиченість	
			1.3.4 Прикладна спрямованість	
		Відповідність НПП	2 Особистісні якості й потенціал	2.1 Комунікативність
2.1.2 Довірчі й доброзичливі відносини зі студентами				
2.1.3 Індивідуально-орієнтована взаємодія				
2.1.4 Позитивний сталий контакт				
2.1.5 Підтримка активності й творчих починань студентів				
2.2 Мотивація на досягнення	2.2.1 Орієнтація на досягнення успіху			
	2.2.2 Задоволеність від гарно виконаної роботи			
2.3 Специфічні риси характеру	2.3.1 Психологічна та емоційна стійкість			
	2.3.2 Уважність			
	2.3.3 Справедливість			
	2.3.4 Тактовність			
	2.3.5 Наполегливість			
	2.3.6 Об'єктивність			
3 Оцінювання професійної діяльності	3.1 Методична складова			3.1.1 Наявність робочих програм за дисциплінами, що викладаються
				3.1.2 Наявність виданих навчально-методичних посібників
				3.1.3 Наявність наочних учбово-методичних матеріалів
	3.2 Наукова складова			3.2.1 Видавництво навчальної літератури
				3.2.2 Керівництво науковими роботами студентів
				3.2.3 Видання науково-

			дослідницьких публікацій
			3.2.4 Участь у науково-практичних семінарах та конференціях
		3.3 Організаційна складова	3.3.1 Участь у роботі вчених рад
			3.3.2 Організація наукових конференцій та семінарів
			3.3.3 Організація та проведення олімпіад і конкурсів
			3.3.4 Організація та проведення культурних заходів
Відповідність НПП		3.4 Організація на високотехнологічній освіті	3.4.1 Розроблення та впровадження нових форм, методів й технологій обучения
			3.4.2 Вивчення та впровадження передового досвіду
			3.4.3 Удосконалення учбово-матеріальної бази
			3.4.4 Досвід роботи в дистанційному навчанні
	4 Співробітник організації	-	4.1.1 Бажання та здатність вчитися й розвиватися
			4.1.2 Прагнення до кар'єрного росту
			4.1.3 Лояльність
			4.1.4 Чітке розуміння своєї ролі

Висновки і пропозиції

Розроблені модулі (схеми) сертифікації НПП, які більшою мірою визначають процес оцінки відповідності науково-педагогічних працівників. Дані модулі (схеми) включають три види доказів відповідності НПП: оцінка майстерності НПП в процесі надання освітніх послуг; вибіркова перевірка методичної, наукової і організаційної робіт НПП; інспекційний контроль.

Література

1. Стригунова М.М. Сертифікація: теорія і практика: Навчальний посібник. – Севастополь, СНУЯЕтаП, 2012. – 384 с.
2. Стригунова М.Н., Маловик К.Н. Элементы и принципы сертификации: Учебное пособие. – Севастополь, СНИЯЭиП, 2005. – 164с.
3. Маловик К.Н., Стригунова М.Н. Методология и проблемы сертификации персонала // Материалы научно-технического семинара «Стандартизация и качество: проблемы и практика». – Севастополь, 2004. – С. 115 – 142.

Белая М. Н.

АНАЛИЗ И РАЗРАБОТКА СХЕМЫ СЕРТИФИКАЦИИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

В работе проведен анализ схем сертификации услуг и разработаны схемы (модули) сертификации научно-педагогических работников. Определены показатели подтверждения соответствия научно-педагогических работников.

Ключевые слова: схема сертификации, показатель подтверждения соответствия.

Belaya M. N.

**ANALYSIS AND DEVELOPMENT OF CERTIFICATION SCHEMES
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL STAFF**

In work the analysis schemes certification services and developed schemes (modules) certification scientific and pedagogical workers. Defined indicators conformity attestation of scientific and pedagogical workers.

Keywords: scheme of certification, the rate of compliance confirmation

Відомості про автора

ФІП - Біла Марина Миколаївна

Місце роботи - кафедра Теорії методів отримання та обробки метрологічної інформації, Севастопольський національний університет ядерної енергії та промисловості

Посада - доцент кафедри

Вчений ступінь - кандидат технічних наук

Адреса - 99016, м. Севастополь, вул. Баумана буд.6, кв. 2

Телефон - (066) 7151346

E-mail – strigunova@yandex.ru